STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 11212

DI NATSYONALE VIEDERBELEBUNG FUN DEM IDISHEN FOLK

Pinhas Rutenberg

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

פּנחס בן־עמי
(פּ. רוטענבערג)

די נאַציאָנאַלע ווידערבּעלעבונג פון דעם אידישען פאָלק

"Si scopron le tombe, si levano i morti..."

„עס עפּענען זיך קברים, די מתים ערוואכען...“

(אוים דעם ליעד פון די גאריבאלדיער)

אוים דעם רוסישען מאנוסקריפּט איבערזעצט

פון ב. ריווקין

צענטראלע יידישע ביבליאטעק
און פרעסע ארכיוו

הויפּט־פערקויף:

מאקס נ. מייזעל

אידישער פערלאג פיר ליטעראטור און וויסענשאפט

424 GRAND ST., N. Y.

1915

יידישע ביבליאטעק
און פרעסע ארכיוו

פארוואָרט

צו דער אַמעריקאַנער אידישער אויסגאַבע.

אין אַמעריקאַ געפינען זיך פיעל אויסגעוואַנדערטע אידען פון דייטשלאַנד און עסטרייך, וועלכע האָבען גענוג גרונד צו ליעבען זייערע פאטערלענדער און וועלכע ווינשען זיי פון גאַנצען הארצען א נצחון איבער די אַליאירטע.

אין אַמעריקאַ געפינען זיך פיעלע אויסגעוואַנדערטע אידען פון רוסלאַנד, וועלכע האָבען גענוג גרונד רוסלאַנד צו האסען אויס א נאַטירליכען און בעגרייפליכען נקמה־געפיהל.

איך האס פון דער טיפעניש פון מיין נשמה רוסלאַנד'ס רע־גיערער פאר פיעלעם און הויפטזעכליך פאר זייערע גרויזאמע, אין דער געשיכטע נאָך קיינמאָל ניט געהערטע, אונזיניגע, ווי פון א צוהיצטען מוח אויסגעבריהטע, ווילד־צולאָזענע, קרענקליך־אויסגע־לאַסענע אידען־פייניגונגען.

אָבער איך האָב ליעב רוסלאַנד. איך בין איבערצייגט, אַז דוקא איצט, אין דער איצטיגער מלחמה, וועט רוסלאַנד זיך בע־פרייען פון איהר שרעקליכען „אינערליכען שונא", — דער דעגע־נערירטער, טאַלענטלאָזער, פערברעכערישער זעלבסטהערשאַפט. און אַז צוזאַמען מיט איהרע אַליאירטע וועט זי זיעגען איבער איהר שרעקליכען אויסערען שונא—דייטשלאַנד. איך ווינש עס פער־זענליך און בין איבערצייגט, אַז אָביעקטיוו איז עס אונפערמיידליך, פאטאַל.

איך דענק, אַז ווען די אידען, וואָס לעבען איצט אין רוסלאַנד, זאָלען ארונטערפאַלען אונטער דער מאַכט פון דייטשלאַנד, וואָלטען זיי פאָליטיש ווירקליך זיך עמאַנציפירט, אָבער נאַציאָנאַל וואָלטען זיי געצוואונגען געווען זיך צו אַסימילירען, ד. ה. אַז אונזער נאַציאָ־

נאלע טראגעדיע וואלט זיך אנגעהויבען פון דאס ניי נאך אין א שטארקערער פארם. איך דענק, אז אין בעפרייטען רוסלאנד וועלען די אידען לעבען לייכטער, איידער אין דייטשלאנד, סיי נאציאנאל, סיי עקאנאמיש.

מיינע מיינונגען האב איך איבערגעגעבען אין דער פארליעגענדער בראשור. אבער איך רעכען זיך מיט די מיינונגען פון אנדערע אידען, — מיינונגען, וואס זיינען געגענגעזעצט צו מיינע, און איך זאג:

די בעדינגונגען, אונטער וועלכע מיר אידען לעבען, ווערען וואס א טאג טראגישער, שרעקליכער. אומעטום. אונזער פאלק איז אין גרויס געפאהר.

פ ר י ה ע ר פ ו ן א ל ץ ז י י נ ע ן מ י ר א י ד ע ן. און פריהער פון אלץ מוזען מיר שיצען אונזערע אייגענע אידישע אינטערעסען, ערפילען אונזערע אייגענע אידישע פליכטען. פליכטען, וואס מיר קענען ניט אבלייגען, וואס לאזען זיך ניט אבשטרייטען. מיט וועלכען צד אונזערע סימפאטיען זאלען ניט זיין.

די צייט ווארט ניט. מיר דארפען גלייך נעהמען פעראייניגען אלע ארגאניזירטע קרעפטען אונזערע — פון די עקסטרעם לינקע ביז די עקסטרעם רעכטע — אלע די, וואס אנערקענען, אז דאס אידישע פאלק האט זיינע אייגענע נאציאנאלע נויטען און אינטערעסען. מיר דארפען גלייך און אונגעזאמט ארויסטרעטען, מיט ווירדע, ווי עס פאסט פאר א פאלק, ניט דורך פריוואטע, ווען אפילו גאר בעריהמטע שתדלנים און מליצי־יושר, נור דורך אונזערע, פון פאלק בעפאלמעכטיגטע פארשטעהער. נ י י ט ר א ל בנוגע צוביידע קריעג־פיהרענדע צדדים.

אט די פארשטעהער וועלען צונויפברייגען דעם גאנצען מאטעריאל, וואס האט זיך אנגעקליבען פאר דער צייט פון מלחמה, א מאטעריאל פון אונגעהייערער פאליטישער וויכטיגקייט פאר אונז, וועלען אויסהערען אלע מיינונגען, ווי ענטגעגענגעזעצט זיי זאלען ניט זיין, און זיי וועלען בעשליסען: ווי אזוי זאל זיין, און וואס צו טהאן.

מיט פולען רעכט וועלען זיי בעשליסען און האנדלען אין נאָמען פון גאַנצען אידישען פאָלק, וואָרים די פון אונז, וואָס האלטען ניט די אידען פאַר א פאָלק, קענען ניט און האָבען קיין רעכט ניט צו ריידען אין זיין נאָמען.

אַמעריקא איז דאָס איינציגע לאַנד, וואו די אידען, לויט זייער צאָהל, לויט זייער וואוילשטאַנד, פּאָליטישער לאַגע און איינפלוס, שטעלען פאַר מיט זיך אן אָרגאַניזירטען — דעם איינציג אָרגאַניזירטען — פרייען און שטארקען טייל פון אידישען פאָלק, מיט וועלכען אונזערע פריינד און אונזערע פיינד רעכענען זיך גאָר ערנסט. ניט נור אין אַמעריקא, נור אויך אין אייראָפּא. ניט נור פאַר דער מלחמה, נור אויך איצט.

אויף די אַמעריקאַנער אידען ליעגט דארום א בעזונדערס גרויסע פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר יעדען טריט זייערן, פאַר אַלץ וואָס זיי טהוען און וואָס זיי טהוען ניט; פאַר אַלץ, וואָס וועט זיך קענען אָברופען אויף דער געגענוואַרט און צוקונפט פון דער גאַנצער אידענשאַפט.

די צייט וואַרט ניט. די אַמעריקאַנער אידען מוזען ערפילען זייער פליכט. שפּעטער וועט שוין זיין צו שפּעט.

ניו־יאָרק, יוני 12, 1915.

די נאַציאָנאַלע ווידערבעלעבונג
פון דעם אידישען פאָלק

I.

ווי דאָס רוב שטודירענדע אידישע יוגענד פון מיין דור, — די יוגענד פון „תחום“ — האָב איך געהאט זיך דורכצורייסען דורך „נאָרמען“ און „פּראָצענטען“, אום זוכה צו זיין צו העכערער בילדונג, צו „וואוינרעכט“. און אין דער גרויסער שטאָדט, אין איהר גרויסען לעבען, ווייט פון היימישען קרייז, האָב איך געפונען אַן אויסוועג פאַר דער בעדערפנים, וואָס איז געוואקסען אין מיר פון קינדהייט אָן, דאָרט אין דער אידישער „גהעטאָ“ — דער בעדערפנים אין פּראָטעסט און קאמפף געגען אונטערדריקונג און פערפאָלגונג. און איך בין אריין אלס פּריוויליגער אין דער רוסישער רעוואָלוציאָנערער ארמעע און האָב איהר געדיענט טריי לויט מיינע כוחות. אין גלויבען און אויפריכטיגקייט; ניט אויס יראה, נור אויס אהבה. און אלץ אוועקגעגעבען, וואָס איך האָב נאָר געקענט.

די רוסישע ליטעראטור, די רוסישע וויסענשאפט, קונסט, מוזיק, האָבען אנטפּלעקט פאַר מיר די טיעפענישען פון די ליידען פון רוסישען פאָלק. די אידישע ליידען האָבען זיך צואשוואומען אין זיי; ווייט פון זיי, האָב איך זיי אלץ ווייניגער געהערט, אלץ ווייניגער געזעהן.

אונטערפאלענדיג דעם איינפלוס פון מיין צייט, דעם איינפלוס פון דעם קאָסמאָפּאָליטישען קרייז, אין וועלכען איך האָב געלעבט, בין איך געוואָרען א „רוסישער אינטעליגענט“, אן „אידעאלאָג פון רוסישען פּראָלעטאריאט“; געקעמפּפט, ווי איך האָב געקענט, פאַר דער פרייהייט פון *רוסישען* פאָלק, פאַר דער *רוסישער* קולטור. און אונטער דעמזעלבען איינפלוס האָב איך זיך, ווי פיעלע פון מיין גלייכען, אלץ מעהר דערווייטערט, ביז איך בין אין גאנצען ווייט אוועק פון מיין אייגענער ליידענספולער אומה.

*   *

*

יאהרען זיינען אוועק זייט דעם. פיעל צער אויסגעשטאנען, און צוזאמען מיט די איבערגעבליבענע פון דער צושמעטערטער רוסישער רעוואלוציאנערער ארמעע, בין איך פערוואגעלט געוואָרען אין דער פרעמד, אין אויסלאנד, אלס רוסישער פאליטישער עמיגראנט. צו מיין גליק, בין איך געבליבען אן א זייט פון דעם לעבען פון די רוסישע עמיגראנטען־קאלאניעס—א לעבען וואס איז אויסערליך אזוי קליינליך, אבער אינערליך אזוי טיעף־טראגיש, אזוי יאמערליך. איך האב זיך צוגעשלאגען צו אן אינטערעסאנטער ארבייט, וואס פלעגט מיך צייטענווייז פערכאפען, אין א קרייז פון געזונדע, אפט שעהנע, גרויסע מענשען, און זיי, צוזאמען מיט דער פראכטפולער ארומיגער נאטור, האבען מיך אויסגעהיילט פון מיינע הויפט פעהלערען — האלב־געבילדעטקייט, איינזייטיגקייט, צושרויפטע נערווען און צוטומלעניש, וואס איז מיט דעם פערבונדען.

און עס האט זיך ביי מיר איינגעשטעלט א געזינטערע בעציהונג צו מענשען, א שטרענגערע בעציהונג צו זיך אליין און א פעראנטווארטליכערע בעציהונג צו דער רייכער ערפאהרונג פון מיין לעבען.

און דאמאלס, נאך א צייט פאר דער מלחמה, האבען זיך אוועקגעשטעלט פאר מיר די פאלגענדע פראגען:

פאר וואס איך, א קולטורעלער מענש, וועלכער האט זיין בעשטימטען ווערטה אין לעבען, שעהם זיך מיט מיין „אידישער אבשטאמונג" און זוך עס, מיט אלע מיטלען און אויף פערשיעדענע אופנים, צו בעהאלטען פון ניט אידען? פאר וואס טהוען דאס פיעלע און פיעלע אידען, מענשען, אהן ספק, עהרענהאפטע און ווירדיגע?

פאר וואס האבען ניט אידען, מענשען, צו וועלכע איך פערהאלט זיך מיט גרויס אכטונג, אפילו מיינע נאהענטע, חברים, רעוואלוציאָנערען, מיט וויינינגע אויסנאהמען, וועלכע זיינען פאר מיר אויך אונטער צווייפעל, ניט „ליעב" אידען — פאר וואס זיינען זיי אין דער טיעף פון זייער נשמה אנטיסעמיטען?

פאר וואס טרעפט איהר אט דעם אנטיסעמיטיזמוס, אין דער אדער יענער פארם, ניט נאר אין רוסלאנד, וואו עס איז פארהאן אזוי פיעל רעכטלאזע, ערנידריגטע און פערפאלגטע אידען,

נור אויך אין אנדערע לענדער, וואו אידען זיינען ווייניג און וואו זיי זיינען בעשאַנקען מיט אלע רעכט, צוגלייך מיט אלע אנדערע בירגער?

*　　*
*

צוקוקענדיג זיך צום לעבען, פאַרשענדיג די פראגע אין די גרענעצען, ווי ווייט איך האָב געקענט גרייכען, איז מיר גאָר ניט שווער געווען זיך צו איבערצייגען, אז שעהמען זיך מיט דער אידישער אָבשטאַמונג פאר אידען בכלל און פאר מיר בפרט — איז ניטאָ וואָס.

אז אזוי גוט ווי אנדערע פעלקער, פערמאָגען מיר אידען ניט נור אונזערע חסרונות און אונזערע אייגענע ליידען, נור אויך אונזערע אייגענע גרויסע נאציאנאלע מעלות, אן אייגען מהות, אייגענע אויפגאבען און אן אייגען פלאץ אין אל־מענשליכען לעבען און ווירקען.

מענשען, וואָס שטאַמען פון פערשיעדענע לענדער און ראַסען; מענשען וואָס זיינען אויסגעוואַקסען און לעבען אונטער דער ווירקונג פון פערשיעדענע געשיכטליכע און קולטורעלע טראַדיציעס, פון פערשיעדענע געאגראפישע און קלימאטישע בעדינגונגען, פון פערשיעדענע סאָציאלע און עקאָנאָמישע בעציהונגען, האָבען ניט געקענט און קענען נאָך איצט ניט, אפילו ביי די הייגטיגע וואונדערבארע קאמוניקאציאנס־מיטלען, לעבען און טראכטען אלע אויף איין שטייגער.

אי דער כאראקטער, אי דער גלויבען, אי דער געדאנקענגאנג, אי דאס לעבען פון יעדער בעזונדערער נאציאן זיינען פערשיעדען. אבער יעדע נאציאן, אויף איהר ארט, מיט איהר לעבען, ליידען און קאמפף, וואָס זיינען פערשיעדען פון לעבען, ליידען און קאמפף פון אנדערע נאציאנען, העלפט־מיט דעם אל־מענשליכען פראָגרעס, דערנעהנטערט אונז צום אלמענשליכען ציעל, — דעם איין איינציגען פאר אלעמען.

און קלערער און אלץ נעהענטער ווערט דער ציעל, וויל עס געהען צו איהם פערשיעדענע פעלקער, מיט פערשיעדענע וועגען, פון פערשיעדענע זייטען. איינער דעם אנדערן העלפענדיג; איינער דעם אנדערן שטיצענדיג. אמאָל אבער אויך איינער דעם

אנדערן פערניכטענדיג. דאָס ווענדט זיך פון דעם אינערליכען ווערטה פון די כוחות, פון דעם, אויף ווי פיעל דער מהות פון דער אדער יענער נאציאן איז אין איינקלאנג מיט דעם אלגעמיינעם ציעל, וואס די מענשהייט שטעלט זיך אין א געוויסען מאָמענט.

יעדעס פאָלק איז דער טרעגער פון די נאציאנאלע ווערטהען, וואָס זיינען אויסגעוועהטאָגט, געשאפען פון אלע זיינע פריהעריגע דורות. און ער ענטוויקעלט זיי ווייטער, שיצט זיי ניט נור פון פערניכטונג, נור אויך פון אָבבלייכונג, פון קאָליר־לאָזיגקייט. די נאציאָן היט אָב איהרע ווערטהען, זיי זאָלען ניט דורכגעדרונגען ווערען ניט נאָר מיט שעדליכע, נור בכלל מיט פרעמדע עלעמענטען פון די קולטורען פון אנדערע נאציאנען. ווארים די שאַפונגען פון יעדער נאציאן, דער סך הכל פון איהר מאַטעריעלען און גייסטיגען לעבען, זיינען נור אויף אזוי פיעל ווערטה, אויף ווי פיעל זיי זיינען א פּראָדוקט פון איהר גאנצען געשיכטליכען לעבען, אויף וויפיעל זיי זיינען טיעף־אינערליך נאציאנאל.

דאָס אידענטום האָט זיך איינגעהאלטען דורך די יאהרטויזענדע, ניט קוקענדיג אויף אויסערגעוועהנליך אונגינסטיגע בעדינגונגען. און זיין נאציאָנאלער ווערטה און זיין איינפלוס אויף דעם אלגעמיינעם פּראָגרעס און קולטור קענען ניט אבגעשטריטען ווערן.

ווי א נאציאָן פון גרויסען גייסטיגען רייכטום און קראפט, האָבען מיר אידען פאר דער מענשהייט דורכגעלייגט פיעלע נייע וועגען, און מיר האָבען איהר פיעלע גרויסע אמת׳ן פאר וועגווייזער געגעבען. מיר זיינען די בעשעפער און טרעגער פון אונגעהייערע וועלט־ווערטהען—גאָטעסאיינהייט, קריסטענטום, קאפּיטאליזם, אינטערנאציאנאלען סאָציאליזם — ד. ה. די אידעע פון אכטונג, ברידערליכקייט, ליעבע און געגענזייטיגע הילף צווישען מענשען; די אידעע פון דער העכסטער ענטוויקלונג פון זייערע פּראָדוקציאָנס קרעפטען; די אידעע ווי אזוי די קרעפטען אויסצונוצען אויפ׳ן בעסטען אופן און מיט׳ן גרעסטען ערפאָלג אין דעם שווערען קאמפף — אונטער דער שווערער לאסט פון לעבען.

די אויסערגעוועהנליכע פערפאָלגונגען, וואס זיינען אויסגעפאלען אויף אונזער גורל, דער קאמפף פאר זעלבסטערהאלטונג,

פאר עלעמענטארער מענשליכער עקזיסטענץ, האָבען ענטוויקעלט און בעפעסטיגט אונזער נאציאנאלע אינדיווידואליטעט, איהר מהות און ווידערשטאַנדסקראפט. און אויך די נאציאנאלע אָבגעזונדערטקייט פון די אידישע פאָלקס־מאסען.

די אויבערשטע אקטיווע שיכטען פון דער אידענשאפט, אָהן אן אייגענעם שטאַאט, אָהן די מעגליכקייט פאר אן אייגענעם נאציאָנאלען לעבען און שאפען, זיינען געצוואונגען זיך צופאסען צו די פאָרמען און ראהמען פון לעבען און שאפען פון די פעלקער, צווישען וועלכע זיי לעבען — צופאסען זיך צו זייער קולטור. דערביי ארייגטראָגענדיג אין איהר, ניט ווילענדיגערהייט, אונטער א פרעמדע מאסקע זייער שארף אויסגעשפראָכענע נאציאָנאלע אינדיווידואליטעט. און פ ע ר א י ד ע ש ע נ ד י ג די פרעמדע קולטור, ניט קוקענדיג אויף זייער שיינבארע „אסימילירטקייט", אויף זייער אָבגעריסענקייט פון אייגענעם פאָלק.

דאָס אליין וואָלט גענוג געווען ארויסצורופען געגען אונז א נאַטירליכען אבוועהר און קאמפף.

אבער ניט האָבענדיג קיין אנדער אויסוועג מוזען מיר אידען זיך קלאמערן אן פרעמדע נאציאנאלע ארגאניזמען, וואס זוכען אונז ארויסצושטויסען פון זיך; מוזען מיר בעוואוסט אדער אונבעוואוסט, מיט גערעכטע אָדער אונגערעכטע, אָבער אַלע מאָל ערנידריגענדע וועגען זעהן אויסמיידען די שטערונגען, וואָס מיר בעגעגנען אויף טריט און שריט.

דאָס געפיהל פון הילפלאָזיגקייט, פון ניט האָבען קיין אויסוועג פאר אונזער לאגע, דאָס נידריגע און ערנידריגענדע צופאסען זיך צו די אומשטענדען, האָט געשאפען אין אונז צוזאמען מיט אויסערגעוועהנליך ווערטפולע, דורך יאהרהונדערטע פון קאמפף אויסגעארבייטע, נאציאנאלע מעלות, אויך ספעציפיש נאציאנאלע, אונגאָרמאלע אייגענטימליכקייטען, חסרונות, — א צושפאָלטענע און אוננאָרמאלע פסיכאָלאָגיע. דאָס האָט אונז געמאכט פאר אונרוהיגע, פאנאטישע בעשעפענישען, פאר מענשען פון עקסטרעמען, פאר מענשען, וואס זוכען דורך עקסטרעמען, דורך פאנאטיזם צו פערטויבען דעם שארפען פיינליכען וועהטאָג איבער דעם אויסערגעוועהנליך שווערען, האָפנונגסלאָזען, אונגערעכט - ערנידריגענ־

דען מזל, וואָס קיין אומה וויים פון דעם ניט און וואָס איז אויס־
געפאלען אויף אונזער גורל.

א דאנק די אוננאָרמאלע היסטאָרישע בעדינגונגען פון אונזער
לעבען, בעקומען די מעלות און חסרונות, סיי די וואָס זיינען אונז
איינגעבוירען און סיי די וואָס מיר האָבען ערוואָרבען אין עק־
זיסטענץ קאמפף, אן אויסדרוק אין אוננאָרמאלע פאָרמען פון לעבען
און דענקען; און זיי האָבען א פאטאָלאָגישען איינפלוס אויף דאָס
לעבען און קולטור פון די פעלקער, מיט וועמען דאָס שיקזאל האָט
אונז פערבונדען און וועלכע קענען פון אונז ניט לויז ווערן.

א דאנק דעם און א דאנק אונזער פיזישער שוואכקייט
דעגענערירט דער קאמפף געגען אונז אין פערפאָלגונגען, גזירות,
נאציאָנאלע פעראכטונג, אין אנטיסעמיטיזם.

די פרינציפען פון די סאָציאל־עקאָנאָמישע בעציהונגען, פון
קלאסען קאמפף, פערנעהמען טאקע א וויכטיגען פלאץ אין לעבען,
אבער זיי זיינען ניט די איינציגע פאקטאָרען וואָס בעשטימען
דאָס צוזאמענלעבען און דאָס געגענזייטיגע פערהעלטניס פון פער־
שיעדענע נאציאָנאלע גרופען.

די עקאָנאָמישע קאָנקורענץ פון די „קליינע" און „גרויסע"
בורזשואזיען, אידישע און ניט אידישע, איז ניט די גרונד אורזאכע
פון אנטיסעמיטיזם, — וואָס האָט עקזעסטירט און עקזיסטירט
נאָך עד היום אין א גרעסערן אדער קלענערן גראד אומעטום.

אין רוסלאנד, און נאָך א רעוואָלוציע, און אפילו אונטער א
רעפובליק, ווען אידען וועלען שוין האָבען בעקומען אלע בירגער־
ליכע רעכטע, וועט דער אנטיסעמיטיזם זיך נאָך פערשטאַרקען,
אויב די ש ט א א ט ל י כ ע לאגע פון די אידען וועט זיך ניט
ענדערן. די איצטיגע ליבעראלען, ראדיקאלען און אפילו סאציאַ־
ליסטען, וועלכע מיר אידען האָבען געמאכט פאר קאָסמאָפאָליטען,
וועלען פון בעהאַלטענע און דאָס רוב אונבעוואוסטע, ווערען אפע־
נע און גאָר גרויסע אנטיסעמיטען, ווייל זיי וועלען האמאלס ווערן
מעהר בעוואוסטזיניגע פאטריאטען פון זייער פאטערלאנד, פון זיי־
ער קולטור און געשיכטע.

און קיין זאך וועט דאָ ניט העלפען, ניט ענדערן — ניט דאָס
געפיהל פון זעלבסט־ווירדע פון דער רוסישער אינטעליגענץ, ניט
דאָס שעמעדיגע געפיהל, די בושה פאר די אונגערעכטע, בארבאַ־

רישע פערפאָלגונגען פון אידען מצד דער רעגירונג פון אויבען און די רוסישע מאַסען פון אונטען. דאָס אַלץ וועט ניט קענען אויסוואָרצלען די פאַקטיש עקזיסטירענדע, אַפילו ביי דער אינטעלי־גענץ גופא, ראַסען־אַנטיפּאַטיע צו דער אידענשאַפט, וועלכע האָט אויף דער רוסישער קולטור אַ גרויסען און ניט אַלע מאָל אַנגעלעג־טען איינפלוס. דער אַנטיסעמיטיזם ווערט גענעהרט פון אַפשר ניט געזונטע, אָבער דאָך שטאַרקע זאַפטען, וואָס נעהמען זיך פון גאָר ערנסטע קוועלען — פון דער טיעפעניש פון לעבען און פון די בעדינגונגען, אין וועלכע די אידען געפינען זיך.

דער אינטעליגענטישער אַנטיסעמיטיזם איז קאָנסטאַטירט גע־וואָרען אין לעצטען יאָהרצעהנדליג נאָך דער רעוואָלוציע אַפילו ביי די פּראָגרעסיווסטע קרייזען פון רוסלאַנד. געגענזייטיגע בעשול־דיגונגען פון אידען און ניט אידען פאַר אַן ערשיינונג, וואָס ער־נידריגט סיי די, סיי יענע — פאַר'ן אַנטיסעמיטיזם — זיינען ניט אַם פּלאַץ. ביידע צדדים זיינען „גערעכט", ביידע זיינען „אומגע־רעכט."

פון שטאַנדפּונקט פון די אינטערעסען פון דער אַלגעמיינער קול־טור און ציוויליזאַציע, אין וועלכער די אידען האָבען געשפּיעלט אַזאַ אָנגעזעהענע ראָלע, וואָלט די אַסימילירונג פון אידענשאַפט, אַפילו ווען זי וואָלט געווען מעגליך, אויך ניט געווען ווינשענס־ווערטה. אָבער די אַסימילאַציע פון דער אידענשאַפט, ווי אַ נאַציאָנאַלען אָרגאַניזם, ווען אַפילו זי וואָלט געווען ווינשענס־ווערטה, איז אוּנמעגליך. דאָס בעווייזט אונזער גאַנצע געשיכטע. אַפילו אין ענגלאַנד, אין פראַנקרייך, אַפילו אין דער פרייער, דעמאָקראַטישער איטאַליען זיינען אידען, לויט'ן אויסזעהן גאָר אַסימילירטע, אין דער אמת'ן גאָר ניט אַסימילירט.

און אויך דאָרט עקזיסטירט אַנטיסעמיטיזם, וואו אידען איז פאַרהאַן אַזאַ קליינע צאָהל.

און ווען די איצטיגע בעדינגונגען, אונטער וועלכע די אידען לעבען, וועלען אָנהאַלטען אויך ווייטער, וועט זייער איינפלוס ווערן אַלץ מעהר פּאַטאָלאָגיש, אַלץ מעהר סאָציאַל געפעהרליך, סיי פאַר די פעלקער צווישען וועלכע מיר לעבען, סיי פאַר אונז אַליין.

פּטור ווערן פון אָט דעם איינפלוס איז מעגליך אויף צוויי־ערליי וועגען: אָדער אויסראָטען, פערטיליגען אַלע אידען ביז

איינעם . דאָס לאָזט זיך ניט דורכפיהרען. אָדער אידען זאָלען בע־קומען די מעגליכקייט פון א זעלבסטשטענדיגען, שעפערישען נאציאנאלען לעבען, אין אן אייגענעם שטאאט, אויף אן אייגענער טעריטאָריע, מיט אן אייגענער וויסענשאפט, אידישער קונסט, אינ־דוסטריע און האנדעל, אידישען קלעריקאליזם, קאפיטאליזם, סאָ־ציאליזם, קלאסען קאמפף, מיט אלץ, אלץ, אין וואָס די אָנגעזאָ־מעלטע נאציאנאלע ענערגיע זאָל זיך קענען אויסגיסען אין גע־זונטע, אייגענע און אייגענטימליכע, פאר איהר צוגעפאסטע, נאַ־ציאנאלע פאָרמען. אָט אזוי ווי ביי אלע אנדערע פעלקער.

און נור אין ארץ ישראל, וואָס מיט איהר זיינען פערבונדען דער פאָלקס־עפאָס און די פאָלקס־ראָמאנטיק, וואָס האָבען שוין צו־געצויגען צו זיך די בעשאפער פון א בעדייטענדער אידישער קאָלאָ־ניזאציאָן — דער אָנהויב פון אן ערנסטער אידישער קולטור.

אָלס ספעציאליסט־טעכניקער ווייס איך, אז די זאמדען און די מדבריות פון ארץ־ישראל קענען און וועלען פערוואנדעלט ווערען און בליהענדע גערטנער, אז איהרע וואסערען שטעלען מיט זיך פאָר א קוועל פון אונגעהויערער אינדוסטריעלער ענערגיע. לויט איהר געאָגראפישער לאגע און דעם כאראקטער פון דער נאטור, איז ארץ ישראל בערופען צו ווערן דער צענטער פון וועלט־האנדעל און אינדוסטריע, וואָס וועט קענען שפייזען און ערנעהרען א פיעל־מיליאָנענדיגע בעפעלקערונג.

* *
*

איך האָב ליעב רוסלאנד, מיין געבורטסלאנד, סיי פאר די וויינינגע פריידען, סיי פאר די פיעלע און גרויסע ליידען, פאר אלץ וואָס זי האָט מיר געגעבען, מיט וואָס זי האָט מיר מיין נשמה אָנ־געטרונקען. איך בין צוגעבונדען צו איהר מיט ליעב און לעבען. זי איז מיינע, און קיינער וועט מיר ניט איינריידען, אז עס איז ניט אזוי. איך ווייס, אז די איבערוויעגענדע מעהרהייט אידען דענקען און פיהלען אזוי ווי איך. ליעבען פונקט אזוי זייערע געבירטסהען, אפילו די גרויזאמע געבירטסהען־שטיף־מאמעס.

אָבער קיין אנדער אויסוועג איז ניטאָ.

סיי אידען, סיי ניט־אידען דאַרפען האָבען דעם מוטה אָבצו־געבען זיך א קלאָרען חשבון אין דעם.

עס האנדעלט זיך ניט וועגן פילאנטראפיע, וועגן מענשען־ליעבע, ניט וועגן אויפריכטען א „היים פאר אונטערדריקטע און פערפאלגטע", נאר וועגן לייזען דעם וועלט־קאשמאר, וואס רופט זיך די „אידישע פראגע". און אין דעם זיינען אלע גלייך פעראינ־טערעסירט, אלע דארפען אנווענדען אלץ וואס איז אין זייער כח — אידען און ניט־אידען — פון אלע לענדער, אלע לאגערן, אלע קלאסען.

II.

אזוי האב איך געטראכט נאך לאנג פאר דער מלחמה. פלוצלינג האט זי אויסגעבראכען, ווי א דונער אבגעהילכט און די וועלט אויפ־געטרייסעלט און פערטויבט.

אן אונזיכטבארע עלעמענטארע קראפט, ווי דער טויט, די קראפט וואס האט אלץ און אלעמען גלייך געמאכט, האט א כאפ געטהאן די פערציטערטע מענשהייט, וואס האט זיך שוין געהאט דורכגע־מישט, פאלק דורך פאלק, און האט איטליכעס א ווארף געטהאן אויף זיין פלאץ, אין זיין היים־לאנד, און די אידען אויך, יעדען אין דער מדינה, וואו ער איז געבארען, אין דער מלוכה, פון וועלכער ער האט זיך גערעכענט אדער געפיהלט פאר אן אונטערטהאן אדער בירגער. מיליאנען מענשען האבען זיך געשטעלט אונטער'ן ביקס, פערגעסען זיינען געווארען אלע נאציאנאלע, מיינונגס־ און אינטערעסען־פער־שיעדענהייטען. מען האט אבגעלייגט די שטרייטען און די קעמפפע. מען האט זיך א לאז געטהאן צו די גרענעצען, צו בעשיצען מיט איי־גענעם בלוט די היים־געליעבטע אויסגעוועהטאגטע היים־לענדער — די ירושה פון די אבות.

רוסלאנד איז געווען אין געפאהר, און אין איהר אנגעזיכט איז די רוסישע רעגיערונג, די רוסישע זעלבסט־הערשאפט מיט איהר בלינדער, חיה'שער גרויזאמקייט, אבגערוקט געווארען אין הינטער־גרונד.

איך, און פיעלע פון מיין גלייכען, האבען דאמאלס אויך „אלץ פערגעסען", מיר זיינען גרייט געווען אוועקצוגעבען אונזערע יונגע לעבענס דעם פאטערלאנד, וואס האט זיך גענויטיגט אין זיי. אבער פאר „רוסלאנד" עקזיסטירען מיר ניט, מיר דער „אינערליכער שונא". ווער עס האט געקענט, דער איז אוועק אין די פרעמדע, פערבינדעטע ארמעען. און איך, ווען איך האב זיך בעזינט, האב איך דערזעהען, אז

ו ו י א א י ד , וואָלט איך אפילו איצט געווען אין רוסלאַנד א „פרעמדער“.

ניט קוקענדיג אויף די אונגעהייערע קרבנות, וואָס מען וועט מוזען ברייגנען אין דער איצטיגער מלחמה, וועלען דער נאַציאָנאַלער כאַראַקטער פון דער מלחמה און אַנדערע בעגלייטענדע אומשטענדען אָהן ספק פיהרען צו אַ זיעג פון רוסלאַנד און איהרע פערבינדעטע. איך האָב פערשטאַנען, אַז די רוסישע זעלבסטהערשאַפט, מיט איהר מיסטישער אויפפאַסונג וועגען דעם געטליכען אורשפּרונג פון איהר מאַכט, מאָראַליש דיסקרעדיטירט און אין וואָרצעל אונטערגעבראָכען דורך דער רעוואָלוציע, וועט איצט, נאָך אַ זיעג, אָהן צווייפעל זיך פערשטאַרקען און אויפגעריכט ווערן. און זי וועט זיך לאָזען טייער בעצאָהלען, פון רוסישען פאָלק און בעזונדערס פון די אידען, פאַר די שרעקען, וואָס זי האָט ניט לאַנג צוריק, אין דער רעוואָלוציאָנס צייט, איבערגעלעבט.

*   *
*

די צייטונגען האָבען געבראַכט ידיעות פון רוסלאַנד: הונדערטער אידען האָבען ווירדיג און מוטיג געקעמפּפט פאַר זייער פאַטערלאַנד. און דער מאָביליזירטער „רויטער קרייץ“ האָט ניט אויפגענומען קיין אידישע טעכטער. אידען, וואָס זיינען געקומען צולויפען פון אויסלאַנד, און די אַנטלאָפענע פון קריעגס־ראַיאָן, פרויען, קינדער און אַלטע לייט, רואינירטע און אויסגעמאַטערטע, וועלכע האָבען געפונען אַ דאַך ביי קרובים אָדער גלאַט גוטע מענשען אויסער'ן תחום, האָט מען תיכף „על פּי געזעץ“ אַרויסגעטריבען. אַרויסגעטריבען אפילו סאָלדאַטען, וואָס זיינען פערוואונדעט געוואָרען אין דער מלחמה.

און אָהן אויפהער זיינען אָנגעגאַנגען די „אָבלאַוועס“ (אזא עקעלהאַפטע וואָרט!) אויף אידען, וואָס האָבען קיין „וואוינרעכט“ ניט. עס האָבען ניט אויפגעהערט די משפּטים אויף די וואָס האָבען עובר געווען אויף דעם געזעץ.

און ווייטער איז געקומען נאָך שרעקליכערעס, נאָך אונזיניגערעס. דאָס „איידעל געבאָרענע“ פּויליש פאָלק האָט זיך אָנגעכאַפּט אָן דער געלעגענהייט, וואָס האָט זיך געמאַכט, און האָט זיך גענומען מיט גאָר ניט קיין איידעלע מיטלען צו פערקלענערען די צאָהל אי־

צענטראַלע יידישע ביבליאָטעק
און פרעסע ארכיוו

דען, מיט וועמען דער שיקזאַל און די געשיכטע האָט זיי פערבונדען.

דער „עכט - רוסישער" גענעראַל רעננענקאַמפף, צוקומענדיג צו פּריסען, האָט אָנגעהויבען זיינע „רוהמרייכע" זיעגען מיט אַ רייהע אידישע פּאָגראָמען, וואָס האָבען לויט זייער פאָרם און גרויס, לויט זייער אונזיניגער גרויזאַמקייט און גרויל, אַריבערגעשטיגען אַלץ, וואָס איז בעקאַנט פון דער טויזענד־יעהריגער אידישער געשיכטע — אַזוי אָנגעזאַפּט מיט גרויל און גרויזאַמקייט.

דאָס — אין רוסלאַנד.

פלעמלאַך פון אַנטיסעמיטיזם — לאָמיר זאָגען, פון אונשולדיגען אַנטיסעמיטיזם — האָבען זיך אויך אָנגעכאַפּט דאָ און דאָרט אין פראַנקרייך און אין ענגלאַנד. אפילו אין דער פרייער נייטראַלער איטאַליען איז מיט דעם וואוקס פון נאַציאָנאַלען זעלבסט־בעוואוסטזיין אויך געוואַקסען דער מיט איהם פאַטאַל־פערבונדענער אַנטיסעמיטיזם.

שפּעטער איז נאָך עפּעס געשעהען. די גאַליציאַנער אידען זיינען געבליבען טריי צו עסטרייך, זייער פאַטערלאַנד, וואו זיי האָבען געגאָסען פרייהייט און רעכט צוגלייך מיט די בירגער פון אַנדערע נאַציאָנאַליטעטען. זיינען געבליבען טריי אפילו אין אַנגעזיכט פון רוסישען חיל, וואָס האָט זיי שוין באַצייטענס גענומען בעקענען מיט זייערע רעכטע, אַלס צוקינפטיגע רוסישע בירגער, דורך דער בעקאַנטער רוסישער אַנשויליכער מעטאָדע: דורך פּאָגראָמען, תליות, דורך געמיינסטען שפּאָט איבער לעבען און עהרע, און נור דערפאַר וואָס זיי זיינען אידען. דאָס צו רעכטפערטיגען האָבען די רוסישע מאַכטהאָבער זיך ערלויבט, אָפיציעל פאַר דער גאַנצער וועלט, אַרויפצואוואַרפען אַ בלבול אויף אַלע אידען בכלל, אַז זיי זיינען פעררעטער. בעת אויף די שלאַכטפעלדער האָבען אַ האַלב מיליאָן אידישע סאָלדאַטען פערגאָסען זייער בלוט און זייער לעבען אוועקגעגעבען פאַר רוסלאַנד. און מען האָט זיך ניט וויסענדיג געמאַכט, אַז ערשט ניט לאַנג זיינען זיי אַלע געצוואונגען געווען עפענטליך זיך מודה צו זיין, אַז אין זייער אייגענעם קרייז, אין דעם קרייז פון אַריסטאָקראַטי פון ריינסטען רוסישען בלוט, וועלכער עס לעבט זיך אונפערגלייכליך רוהיגער און בעסער, ווי די אָרימע גאַליציאַנער אידען, עסטרייכער אונטערטאַנען, זיינען ענטדעקט געוואָרען פעררעטער, דייטשע שפּיאָ־

נען, ווי דער פּאָלקאָווניק פון גענעראַל שטאַב מיאַסאָיעדאָוו, וועמעס פעררעט מען האָט נאָך געזוכט צו פערדעקען.

מען האָט בעשולדיגט אין דיזער שרעקליכער צייט דאָס גאַנצע אידישע פאָלק פון רוסלאַנד אין פעררעט צו זיין פאַטערלאַנד, ווי מען האָט ניט לאַנג צוריק בעשולדיגט איהם אין ריטואַלען גע־ברויך פון קריסטליכען בלוט, און אַלץ צוליעב דעם צו פערענטפערען דערמיט זייערע סאַדיסטישע, קראַנק צולאָזענע פערפאָלגונגען און הלומען זיך איבער אידען.

און קיינער האָט אַ האַנד אין קאַלט וואַסער נישט אריינגע־טהאָן. בעזונדערס צווישען אידען. נאָך אַ קרעכץ און נאָך אַ זיפץ. אַ רעפעראַט פון אַ וויכהערציגען רוסישען אינטע־ליגענט. און מעהר גאַרנישט.

* *
*

איך האָב פערשטאַנען, אַז אין דער איצטיגער גרויסער וועלט־טראַגעדיע איז דער חוב פון יעדען איד זיך צו אָפּגערען נור פאַר זיין אייגען פאָלק, פאַר דאָס אידישע פאָלק.

און לויט מיינע כחות האָב איך גענומען ארבייטען אין דער ריכטונג.

הונדערטער מענשען פון פערשיעדענע לענדער, פון פערשיע־דענע געזעלשאַפטליכע שטופען, איבערצייגונגען און גלויבונגען, אי־דען און ניט־אידען, מיט וועמען איך בין געקומען אין בעריהרונג צוליעב דיזער אַנגעלעגענהייט, האָבען מיט זייער פערהאַלטען זיך צו דעם, מיך בעפעסטיגט אין דער איבערצייגונג, אַז איך שטעה אויפ'ן ריכטיגען וועג. צוערשט אַ סקעפּטישע, און מצד פון פיעלע אידען אַ נעגאַטיווע, פלעגט זיך די שטעלונג איבערבייטען אין אַ סימפּאַטישע, און דערנאָך אין אַ סאָלידאַרע.

אין פערשיעדענע ערטער האָב איך זיך אָנגעשטויסען אויף עהנליכע איניציאַטיוועס פון איינצעלנע פּערזאָנען און גאַנצע גרופּען מיט דיזעלבע פּלענער און ציעלען, אָפט אויסגעדריקט מיט דיזעלבע ווערטער.

אין אונזער אונגעוועהנליכער צייט, ווען דאָס פאַנטאַסטישע, אוטאָפּישע ווערט רעאַל און דאָס אונמעגליכע ווערט מעגליך, קען אויך ווערן אַ ווירקליכקייט אַ אידישער שטאַאַט אין דער אַלטער

ארץ ישראל, וואָס אונטער איהרע הייסע הימלען זיינען מיט פיעלע יאָהרהונדערטען צוריק פערפלאַנצט געוואָרען און זיך פונאנדערגע־וואקסען די וואָרצלען פון דער רייכער, ליידענספולער געשיכטע פון אונזער פאָלק. — די טיעפע זאפטיגע וואָרצלען, וואָס ערנעהרען נאָך אונז עד היום.

די פראגע איז איצט קאָנקרעט אוועקגעשטעלט געוואָרען. די פרעסע און די עפענטליכע מיינונג בעציהען זיך צו איהר אויפמערק־זאם און ערנסט. פעראנטוואָרטליכע דיפלאָמאטישע ספערען האָבען געמאכט בעשטימטע פערשפּרעכונגען.

אָבער דורך דיפלאָמאטישע פערהאנדלונגען און דורך שתדלנות קאָן מען קיין שטאאט ניט בעשאפען. בעזונדערס א אידישען שטאאט און אום צו לייזען אזא פראגע, ווי די אידישע.

אונזערע זיידעס האָבען געזעהען די ווידערגעבורט פון אלטען גריכענלאנד, אונזערע פאָטערס — די ערוואכונג פון גרויסען רוים, די פעראייניגונג פון איטאליען; נאָך פאר אונזער געדענקנים און פאר אונזערע אויגען האָבען די סערבען און בולגארען אראָבגעוואָר־פען פון זיך דעם שקלאפען־יאָך און מיט זייער בלוט האָבען זיי גע־וואונען פאר זייערע קינדער דאָס רעכט אויף א זעלבסטשטענדיגען, פרייען, מענשליך־ווירדיגען לעבען — אום צו קענען ארבייטען צו־זאמען און צוגלייך מיט פיעלע אנדערע פעלקער — גרויסע און קליי־נע — וועלכע זיינען אלע גלייך וויכטיג און ווערטפול — פאר דעם אלגעמיין־מענשליכען פאָרטשריט און קולטור.

אונזער אייגענעם גלויבען אין אונזער רעכט און אז אנדערע זאָלען אנערקענען אונזער רעכט אויף אן אונאבהענגיגער נאציאָנא־לער עקזיסטענץ, אויף אן אייגענעם שטאאט — אָט דעם גלויבען און אָט די אנערקענונג קאָנען מיר בעקומען נאָר מיט וואפען אין אידי־שע הענד; נאָר יעמאָלט ווען מיר וועלען פערגיסען אונזער אידיש בלוט א ו י ף יענעם לאנד און פ א ר יענעם לאנד. ווי קליין אונזער ארמעע זאָל ניט זיין, א א י ד י ש ע זאָל זי זיין.

אין קרימער קריעג האָט פיעמאָנט ארויסגעשטעלט 15 טוי־זענד סאָלדאטען און דערמיט האָט זיך אָנגעפאנגען די פעראייניגונג פון דעם מאָדערנעם איטאליען. און איצט שלאָגען זיך אין א ברודער־מלחמה אויף די שלאכטפעלדער 700 טויזענד אידען, פון קיינעם ניט בעמערקט, פון קיינעם אין קיין חשבון ניט אריינגענומען. ווען

מען זאָל ניט רעכענען די פאַרשטאַרקטע העצע אויף אידען אין רוסלאַנד.

נור אויף אַזאַ וועג קענען מיר אויסגלייכען אונזערע נשמות, קענען מיר פיזיש און מאָראַליש געזונט מאַכען דאָס פאַרמאַטער־טע, איבער דער גאַנצער וועלט צוזייטע און צושפּרייטע אידישע פאָלק, וואָס איז אַזוי וויכטיג און נויטיג פאַר׳ן לעבען. נור אונטער אַזאַ בעדינגונג קענען מיר ווערן אַ געזונטער און נוציגער עלעמענט צוגלייך מיט אַלע אַנדערע בירגער אין די שטאַאַטען, אין וועלכע מיר לעבען און וועלען לעבען, וועמען מיר האָבען בעצאָהלט אַזאַ מורא׳דיגען ציגז מיט אונזער אַרבייט, מיט אונזערע ליידען, מיט אונזער בלוט. ווייל אַלע אידען וועט מען דאָך קיין ארץ ישראל ניט אַריבערפיהרען. נור אונטער אַזאַ בעדינגונג קען מקוים ווערן אַ ווירקליכע, און ניט קיין פיקטיווע, גלייכבערעכטיגונג פון די אי־דען, ד. ה. אונזער רעכט אויף אַ מענשליך־ווירדיגען לעבען — די „גלייכבערעכטיגונג“, אויף וועלכער מיר האָבען אַ פולע רעכט, אַ רעכט, וועלכע קיינער קען ניט בעצווייפלען, קיינער קען ניט בע־שטרייטען, אַ רעכט וואָס די איבערגעבליבענע אידען אין רוסלאַנד וועלען פאַרטיידיגען ניט מיט שתדלנות, נור דורכ׳ן קאַמפּף.

* *

*

יעדער ניט איד פון עקסטרעמסטען קאָנסערוואַטאָר, רעאַקציאָ־נער און אפילו אָפענעם אַנטיסעמיט, ביז דעם עקסטרעמסטען רע־וואָלוציאָנער, סאָציאַליסט, וועט אונז פערשטעהן, וועט מיט אונז מיטפיהלען און אונז העלפען, און פיעלע העלפען שוין. בלויז די „צו שעהן־גייסטיגע“ רוסישע אינטעליגענץ, וועלכע מיר אידען גופא האָבען קאָסמאָפּאָליטיזירט און נאַציאָנאַל דעמאָראַליזירט, זי וועט ניט זיין מיט אונז, אָבער שטערען וועט זי אונז אויך ניט.

אונזערע הויפּט־געגנער וועלען מיר געפינען אין אונזערע אייגענע רייהען — די סאָציאַליסטען, בונדיסטען, ציוניסטען, טעריטאָריאַליסטען, אידישיסטען, העבראַאיסטען, אַסימילאַטאָרען, אַלע גלייך אונטאָלעראַנט, „אונפעהלבאַר“, פאַנאַטיש, געגענזייטיג פערפיינדעט, גייסטיג פערקריפּעלט דורך אונזער אונגליקליכען לעבען, צוריסען און צוואָוואָרפען.

ווען אַנדערע פעלקער האָבען אין דער איצטיגער אויסערגע־

וועהנליך־שווערער צייט געקענט פעראייניגען דיאמעטראל־ענטגע־ געגנגעזעצטע סאָציאַלע עלעמענטען, מוזען מיר אידען אויך טהאָן דאָסזעלבע. און מיר קענען דאָס. מיר דארפען נור זיך צוצווינגען צו זיין טאָלעראַנטער איינער צום אַנדרען, כאָטש צייטווייליג, כאָטש נור איצט.

אַלע אידישע כחות דארפען פעראייניגט און אַנגעווענדט ווערן צו איין ציעל, צו אונזער איינציגער רעטונג — צו בעשאַפען אַ מיטעלפונקט פון אונזער נאציאנאלער קולטור, אונזער אַן אייגע־נעם שטאַאט, וואָס אָהן איהם קען ניט געלייזט ווערן די אידישע פראגע, קען ניט אַבגעשאַפט ווערן דער אַנטיסעמיטיזם, קען ניט דערגרייכט ווערען קיין גלייכבערעכטיגונג. ערגיץ ניט, אפילו דאָרט ניט, וואו אידען געניסען שוין גלייכבערעכטיגונג.

אונטער דער פאָהן פון רעליגיע און טראַדיציע, איהר איינצי־גען צופלוכט, איהר איינציגען שוץ, האָט די מאַסע פון אידישען פאָלק איינגעהאַלטען און דערטראָגען צו אונז, דורך יאָהרטויזענדע פון ליידען און פערפאָלגונגען, אונזער נאציאָנאלען מהות. און פאר איהם שטעלט זי זיך איין אויך איצט — פערטיידיגט איהם מיט ליידען און בלוט.

און די אויבערסטע שיכטען אונזערע, וועמען עס לעבט זיך פאָרט בעסער ווי דער פאָלקס־מאַסע, קענען אפילו איצט ניט, אין דיזער שרעקליכער, אויסערגעוועהנליכער צייט, אין קיין פרט ניט נאָכגעבען איינע די אַנדערע, קענען בשום אופן זיך ניט צו־זאַמענריידען.

פארהאַן צווישען אונז פערשיעדענע סאָרטען אידען: פער־שטאָקטע, געלד־גייציגע, שרעקעדיגע — גאָר ווייניג סימפּאַטישע פערזאָנען. אַזוי האָט דאָס לעבען זיי בעשאַפען. אַנדערש לעבען און דענקען קענען זיי ניט.

אָבער אונזערע אקטיווע, פאָרטגעשריטענע קרעפטען — וואָס האָבען זיי געטהאָן?

צוויי אידישע נאציאָנאַלע פּאָליטישע אָרגאַניזאַציעס האָבען מיר — ציוניסטען און בונדיסטען. זיי האָבען פאר די לעצטע יאָהר־צעהנדליגע אויפגעטהאָן ארבייט פון גרויסער היסטאָרישער וויכטיגקייט פאר׳ן אידישען פאָלק. אָבער יעדע פון זיי — אַן ארבייט אַ פערשיעדענע, אַן איינזייטיגע, אַ דיאַמעטראַליש־געגענ־

געזעצטע לויט איהרע ציעלען און כונות. אָט ווי עס זיינען פער־שיעדען דער כאַראַקטער און דער סאָציאַלער בעשטאַנד פון די גרו־פּען פון אידישען פאָלק, וואָס דיביידע אָרגאַניזאַציעס פערטרעטען.

די ציוניסטען האָבען אויפגעמונטערט דאָס בעוואוסטזיין פון איינענער זעלבסטווירדע אין אונזער פאָלק; זיי האָבען איהם אָנ־געוויעזען אויף דעם איינציגען אויסוועג — ארץ ישראל. זיי האָ־בען דאָרט אויפגעריכט אידישע קאָלאָניזאַציע, אידישע אגריקול־טור, נאַציאָנאַלע קולטור און שפּראַך. אָבער ביז דער לעצטער צייט האָבען זיי זיך ניט גערעבענט מיט דעם, וואָס דער איבערוויע־גענדער מעהרהייט פון אידישען פאָלק וועט דאָך אויסקומען נאָך לאַנג צו בלייבען אין רוסלאַנד, וואו די בעדינגונגען פון זייער לעבען מוזען און זאָלען געענדערט ווערען.

ווי אַ פּראָדוקט פון דערשלאָגענעם, אונטערדריקטען אידישען לעבען, האָבען די ציוניסטען ארויסגעטראָגען פון איהם און אריינגעטראָגען אין זייער ארבייט זייער שוואַכען גלוי־בען אין דער קראַפט פון אידישען פאָלק. און זייער אי־בערטריבענעם גלויבען אין דער קראַפט פון הויכע „פערבינדונ־גען“, שתדלנות, אונטערהאַנדלונגען, דיפּלאָמאַטיע, מיטלען, וואָס זיינען בשום אופן ניט גענוג צו דערגרייכען אַזאַ אונגעהייערען ציעל, ווי זיי האָבען זיך געשטעלט. ניט גענוג, אויב מען וויל זיך ניט שטיצען אויף בעשטימטע קאָנקרעטע כחות, וואָס דאָס אי־דישע פאָלק פערמאָגט איבער גענוג.

די בונדיסטען פערטרעטען די ארבייטער עלעמענטען פון אי־דישען פאָלק, האָבען זיי אויסגעלערנט צו ק ע מ פּ פ ע ן פאַר זייער רעכט, אין רוסלאַנד, וואו די אידען מוזען אויסקעמפּפען זייער רעכט אויף אַ מענשליך־ווירדיגע עקזיסטענץ, צוגלייך מיט אַלע אנדערע רוסלענדישע נאַציאָנאַליטעטען. זיי האָבען אויסגעלערנט דאָס, וואָס די ציוניסטען האָבען ניט געקענט געבען; דאָס, פון וואָס דאָס אידישע פאָלק האָט זיך שוין לאַנג אָבגעוועהנט. אָבער זייערע כחות האָבען די בונדיסטען איבערגעשעצט; זיי האָבען פערשפּרייט צווישען דעם אונבעדייטענדען און אונפּראָלעטארישען אידישען פּראָלעטאריאַט אין רוסלאַנד אַ פערבלענדענדע אילוזיע, אַז עס עקזיסטירט אַ ברידערליכע ליעבע צו אידען ביי די ניט־אידישע ארבייטער, אַז עס איז מעגליך אַ אידישע נאַציאָנאַל־קול־

טורעלע אויטאָנאָמיע אין רוסלאַנד אָהן אַ זעלבסטשטענדיגע אי־דישע טעריטאָריע, אַז די אידען האָבען פּונקט אַזעלכע רעכט אויף פּוילען, ווי די פּאָליאַקען. ערקלערענדיג די ציוניסטישע בעוועגונג פאר „רעאַקציאָנער", די קאָלאָניזאַציע אין ארץ־ישראל פאר „שעדליך" און די אויפריכטונג פון אַ פּאָליטיש־אונאבהענגיגער ארץ ישראל פאר אַן „אוטאָפּיע".

די ציוניסטען און בונדיסטען שטעלען פאָר מיט זיך פערשיע־דענע כחות פון אידישען פאָלק, וואָס מאכען איינע די אנדערע גאַנץ, וואָס נויטיגען זיך איינע אין די אנדערע.

אין זיין צייט איז דער קאַמפּף צווישען זיי געווען נאַטירליך און ניצליך. איצט איז ער שעדליך. איצט איז זייער חוב צו פעראייניגען זיך, ווייל צוזאַמען זיינען זיי אַ גרויסע מאכט, בעזונדער זיינען זיי מאכטלאָז.

דאָס איצטיגע לעבען האָט רעווידירט פיעל וויכטיגערע „אַנ־גענומענע בעשליסע", איידער די ציוניסטישע און בונדיסטישע. דאָס לעבען וועט זיך ניט צופּאַסען צו די בעשליסע פון די בונדיסטען און ציוניסטען. אָבער די ציוניסטען און דער בונד דאַרפען זיך צופּאַסען צו די בעשליסע פון דעם לעבען.

* *

*

די אידען, וואָס זיינען צוזייט און צושפּרייט איבער פער־שיעדענע רוסישע סאָציאַליסטישע פּאַרטייען, בעזונדערס די עמיג־ראַנטען, בעשעפטיגען זיך און זאָרגען זיך וועגען די אינטערעסען פון דער גאַנצער וועלט, פון אַלע פעלקער, ניט נור פון גרויסע, נור אויך פון קליינע: פּאָליאַקען, פינלענדער, סער־בען, טערקען, אַרמענען, אַראַבער... אמת, פון שטאַנדפּונקט פון די אינטערעסען פון דעם פּראָלעטאַריאַט, אָבער ניט פון אידען. אידישע נאַציאָנאַלע אינטערעסען זיינען פאר זיי „שאָ־וויניסטיש", „רעאַקציאָנער". די אידישע פראַגע וועט פאר זיי גע־לייזט ווערען „ערשט און נור" מיט דעם אָנקומען פון סאָציאַליזם. און בעריהרען די פראַגע, אפילו דערמאָהנען נור דאָס וואָרט „איד", איז ניט פּאַסיג, דערעסיג. פון אַ סאָלידען מענשען — אַ אידען — איז מיר אויסגעקומען צו הערען: אויב מיר סאָציאַליסטען זאָלען געהן שאַפען אַ פּאַלעסטינאַ פאר אידען, טו פאר וואָס זאָלען מיר

שוין ניט זעהן צו שאַפען אויך אזא „פּאַלעסטינאַ“ פאר די נעגרען, וועלכע קומען דאָך אויך אָב?

ווען די „רוסישע“ און „פּוילישע“ סאָציאַליסטען־רעוואָלוציאָנע־רען, סאָציאַל־דעמאָקראַטען, „פּע—פּע—עס—צעס“, מאַקסימאַליס־טען, אַנאַרכיסטען, טעראָריסטען — פון אידישער אָבשטאַמונג — וואָלטען געקענט א קוק טהאָן אויף זיך, אזוי פון דער זייט, א האָרך טהאָן זיך אַליין, רוהיג, מענשליך, מיט ליעבע און רחמנות, וואָלטען זיי ערשט בעמערקט, נאָך די פיבערישע אויגען, נאָך זייערע ליידענשאַפטליכע, פאַנאַטישע רייד, נאָך דער צורודערטער אונרו־היגקייט זייערער, ווי פאַלש, טיעף־טראַגיש אונזער לאַגע איז; וואָלטען זיי פערשטאַנען, ווי אזוי זיי, אין זייער איבערוויעגענדער מעהרהייט, פיזיש און גייסטיג טיפּישע אידען, מיט אַלע טיפּישע גרויסע אידישע מעלות און חסרונות, — ווי אזוי וועניג עהנליך זיי זיינען צו „רוסען“, פאר וועלכע זיי רעכענען זיך אויפריכטיג און רופען זיך אזוי עקשנות׳דיג. זיי וואָלטען דערזעהן, ווי אזוי דאָס אונבעוואוסטע פערשוויינגען פון אונזער צוגעהעריגקייט צו אידען, און דאָס אויסבעהאַלטען זיך אונטער רוסישע פּסעוודאָנימען, אום צו פערשטעלען עטוואָס, וואָס לאָזט זיך ניט פערשטעלען — אונזער אידישען עצם — און דאָס קרוינען זיך מיט א טיטול, וואָס הייבט אונז ניט אָן צו קליידען — „אידעאַלאָגען פון רוסישען פּראָלעטאַריאַט“ — ווי אזוי דאָס אַלץ רופט אַרויס, אפשר אמאָל אונבעוואוסט, אָבער אַלע מאָל אָן ערנידריגענדע, פון אויבען אראָב קוקענדע, אין בעסטען פאַל אָן אויסערליך טאָלעראַנטע, בעציהונג צו אונז אידען מצד אונזערע אייגענע רוסישע חברים.

אויף אונזער אייגענעם ביישפּיעל וואָלטען זיי דערזעהן, ווי טיעף טראַגיש עס איז דאָס לעבען פון אידישען פאָלק, וואָס מיר זיינען דאָס פלייש פון זיין פלייש, זיינע בעסטע זאַפטען.

פאר וואָס זאָל דער איד ניט טאָרען זיין א א י ד א רעוואָ־לוציאָנער, א א י ד א סאָציאַליסט, וועלכער קעמפּפט אין בע־וואוסטזיין פון זיין אייגענער נאַציאָנאַלער ווירדע, צוגלייך מיט דעם רוסישען, פראַנצויזישען, דייטשען רעוואָלוציאָנער און סאָציאַ־ליסט?

דער סאָציאַליזם איז אינטערנאַציאָנאַל, אָבער ניט קאָסמאָ־פּאָליטיש. דער קאָסמאָפּאָליטיזם, וואָס איז פון אידען געשאַפען

געוואָרען — פון אונז שטאַאטסלאָזע, היימלאָזע, ניט זיכערע אין מאָרגענדיגען טאָג — דער קאָסמאָפּאָליטיזם האָט געשפּיעלט א ראָלע, ער האָט איהר אָבער שוין אויסגעשפּיעלט. ער האָט אָבגע־לעבט זיין צייט.

אין פערשיעדענע לענדער האָבען די פּראָלעטאַריער און זייערע בעסטע לעהרער ערקלערט, אַז אין דער איצטיגער שווערער שעה ווילען זיי און מוזען זיי פערטיידיגען זייערע פאטערלענדער און זייערע קולטורען.

וויפיעל מיר, „רוסישע“ אידען־סאָציאַליסטען, זאָלען ניט ער־קלערען, אַז מיר שטעלען פאַר מיט זיך די „רוסישע סעקציע פון אינטערנאַציאָנאל“, וויפיעל מיר זאָלען ניט טענה׳ן וועגען דעם, אַז די פיהרער זיינען „געפאַלען“, און וויפיעל מיר זאָלען ניט קלאָגען אויף׳ן „סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם“ און „סאָציאַל־שאָוויניזם“ פון פראַנ־צויזישען פראַנצויז געד אדער וואַלליאַן, פון רוסישען רום פּלעכאַנאָוו אָדער קראָפּאָטקין, דעם בעלגיער וואַנדערוועלדע און דעם דייטשען דייטש קאַוטסקי, דער פּראָלעטאַריאַט וועט זיי מעהר גלויבען, וועט זיך מיט זייער מיינונג מעהר רעכענען, איידער מיט אונזערער, און ער האָט מעהר גרונד צו רעכענען זיך מיט זיי, איידער מיט אונז.

ארום און ארום פלייצט בלוט, מענשען־בלוט, טייכען־ווייז גיסט זי זיך; אין וועה־געשרייען, אין אונענדליכע לייד־דען ווערט געבאָרען א ניי, אונצווייפעלהאַפט בעסער לעבען, און מיר בלייבען אויסער׳ן לעבען; מיר פערשווענדען אונזערע כחות און ענערגיע אין פאַנאַטישע, פרוכטלאָזע, פון קיינעם אויסער אונז אליין ניט געהערטע ויכוחים וועגען „רעזאָלוציעס“ און „לאָ־זונגען“ בנוגע צו קריעג און פריעדען. אַקוראַט ווי קריעג און פריע־דען העגנען אָב פון אונזערע רעזאָלוציעס און לאָזונגען.

און מיר זעהען ניט און מיר פיהלען ניט, אז דאָס אלץ איז א מין האשיש, א ווערמוט, וואָס מיר האָבען אינסטינקטיוו צוגע־טראַכט פאַר זיך צו פערטויבען אונזערע ספּעציפיש־אידישע, אונז אליין פערשטענדליכע יסורים, יסורים, וואָס פייניגען אי דעם הונגעריגען רעוואָלוציאָנער, אי דעם זאַטען איד־באַנקיר. מיר זע־העז ניט און פיהלען ניט, אז אין דער איצטיגער שרעקליכער צייט איז אונזער שווערע עמיגראַנטען־לאַגע פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַן ערנידריגענדע פריווילעגיע, וואָס וועקט אין אונז מצד די ארו־

מיגע צאַהללאָזע אלמנות און יתומים. פּעראַכטונג און האַס, ניט ווי צו רוסען, נור ווי צו אידען, פּאַראַזיטען.

און אַן אַרבייט, אַן ערנסטע אַרבייט, איז פאַר אונז דאָ. אין דעם אַרומיגען לעבען איז אויך פאַר אונז דאָ אַ פּלאַץ, אַ בכבוד'ער, אַ אידישער, וואָס די אידישע רעוואָלוציאָנערען, וועלכע האָבען געאָפּפערט און זיינען גרייט צו אָפּפערען מיט זיך, מוזען פערנעהמען די ערשטע.

*   *

*

די אידען, וועלכע האָבען דאָס גליק געהאַט געבאָרען צו ווערען און אויסצואוואַקסען אין פרייע קולטורעלע לענדער, וועלכע האָבען די מעגליכקייט געהאַט פריי צו ענטוויקלען זייערע קרעפטען און צו דערגרייכען די גאָר הויכע שטאַפּלען פון סאָציאַלען, פּאָליטישען און וויסענשאַפטליכען לעבען, גיבען זיך איצט די מיה, מיטצוהעלפען דער עמאַנציפּאַציע פון רוסישע און רומענישע אידען, צו דערשלאָגען זיך פאַר זיי גערעכטיגקייט און רעליגיאָנס-פרייהייט. ניט זיך און ניט די אידען בכלל אנערקענען זיי פאַר אַ בעזונדערע נאַציאָנאַליטעט. און זיי זעהען ניט אָדער זיי ווילען ניט זעהן, אַז רעליגיאָנס-פרייהייט האָבען אידען אפילו אין רוסלאַנד, וואָס אונז פעהלט איז די פרייהייט צו לעבען און צו אָטהעמען סיי פאַר די רעליגיעזע און סיי פאַר די פרייגעזאָנענע פון אונז, ביידע גלייך.

לויט אַ נייעם רוסישען געזעץ קומט אויס, אַז ווען איינער פון די עלטערן — דער פאָטער אָדער די מוטער — איז אַ איד (נאַטירליך, געשמד'ט), טאָרען זייערע קינדער, קריסטען, ביז אין פיערטען דור, ניט אויפגענומען ווערען אין דער פּעטערבורגער מעדיצינישער אַקאַדעמיע.

און נאָך אַ סך אַזעלכע „רעכטע“ האָבען מיר וואָס ציעלען אין די אידען לויט'ן בלוט, אין די אידען ווי אַ נאַציאָן, ווי אַ ראַסע, און ניט ווי אַ רעליגיע.

די אידישע פּאָליטיק פון דער רוסישער רעגיערונג, די בעציהונג צו אונז פון די אנטיסעמיטען בכלל, אָבגעזעהן דערפון צו זי איז אַ גערעכטע און אַ ריכטיגע, איז אונבעדינגט אַ קאָנזעקווענטע, פיעל מעהר קאָנזעקווענט און לאָגיש, איידער אונזער איי-

גענע בעציהונג צו זיך אליין און צו אונזער האפנונגסלאזער טראגי־
שער לאגע.

פיעלע פון די איינפלוסרייכע ניט רוסישע „גרויסע אידען“, וועלכע פערשטעהען די לאגע, האבען מורא מיטצוהעלפען דער אי־דישער נאציאנאלער בעוועגונג, אום זיך ניט צו קאמפראמעטירען פאר זייערע אייגענע פאטערלענדער, אום „ניט צו פערשטארקען דארט דעם אנטיסעמיטיזם“.

דאס בעוויזט נור, אז לויט דער פסיכאלאגיע זייערער, דער אידישער, זיינען זיי, די פרייע בירגער פון פרייע לענדער, ניט וויט אוועק פון אונז רעכטלאזע רוסישע אידען. אויס אכטונג צו זיך אליין און צו די פרייע לענדער, אין וועלכע זיי זיינען אויס־געוואקסען און לעבען, דארפען זיי אוועקווארפען דעם שרעק, וואס שאפט ניט עהרע, ניט זיי און ניט זייערע פאטערלענדער.

א פערהייראטע פרוי, וואס איז אריין אין א נייער פאמיליע, קען זיך ניט קאמפראמעטירען פאר איהרע נייע פערוואנדטע ווען זי העלפט ארויס איהרע בלוט פערוואנדטע, די פאמיליע, אין וועלכער זי איז געבוירען. זי ערפילט בלויז א נאטירליכען, א זעלבסטפערשטענדליכען חוב.

אזוי ווייניג קענען זיך אויך קאמפראמעטירען די אידען אין די פרייע לענדער אין די אויגען פון זייערע מיטבירגער. קיינער וועט ניט וואגען זיי וואס פארצוואווארפען. און זייער חוב צו זייערע בלוט־פערוואנדטע מוזען זיי בעצאהלען. זייער ח ו ב. און ניט פראזען פון „מיטלייד“ און פערזיכערונגען אין „סימפאטיע“, אין וועלכע מיר נויטיגען זיך ניט.

דער חוב צו אונז און צו זיך אליין, ווייל אונזער אינטערעס איז זייער אינטערעס. ווען מיר וועלען אויסגעלייזט ווערן, וועלען אויך זיי אויסגעלייזט ווערן — פון דער פעראכטונג, פון דער ספעציפישער בעליידיגענדער בעציהונג צו אידען, ווי צו „אויך־מענשען“, וואס עקזיסטירט אין אלע, אפילו די פרייסטע לענדער.

נאך גאר ניט לאנג זיינען אין אמעריקא געווען (און אפשר זיינען נאך דא) האטעלען, אין וועלכע מען האט ניט אריינגע־לאזען „קיין הינט און קיין אידען“.

* * *

פארהאן א סך כוחות אין אידישען פאלק, נור צונויפגעזאמעלט

מוזען זיי ווערען און אויסגענוצט—די פאסיווע און אקטיווע—אין אט דער אויסערגעווע‏הנליכער צייט, וואס איז פאר אונז אידען איצט בעזונדערס גינסטיג.

עס איז א פערברעכען צו בעהאלטען זיך איצט, צו קוויינ־קלען זיך און צו ציטערן צו ריידען הויך אויף א קול וועגען דער פיינליכער לאגע אונזערער, וועלכע איז שוין געווארען אונמעגליך. אלץ, וואס הענגט נור אב פון אונז, אלץ וואס איז נור אין אונזער כוח, זיינען מיר פערפליכטעט צו טהון, אט שוין, פאר אונזער איינעגעם שוץ, פאר אונזער איינציגער רעטונג.

פעראינטערעסירט זיינען אין דעם אויך ניט אידען. אבער קיינער וועט זיך ניט איינשטעלען פאר אונז, ווען מיר אליין וועלען ניט שטעהן פאר זיך.

מען דארף אבטרייבען פון זיך אלע שרעקען, אלע ספקות. מיר האבען דאך ניט וואס צו פערלירען. ערגער קאן ניט ווערען און געווינען קענען מיר אלץ.

גרויס איז די פעראנטווארטליכקייט פון יעדען אידען, וועל־כער איז בכוח וואס עס איז צו טהאן פאר זיין פאלק—פאר יע־דען טאג, פאר יעדע פערלארענע שטונדע און אויך פאר יעדען טריט, וואס מען טהוט און מען טהוט ניט. קיין זאך זאל ניט אונטערגע־מען ווערן, וואס איז א פראדוקט פון איינעמס א פאנטאזיע, וואס איז אריינגעפאלען אין קאפ איין איינצעלנע פערזאן! זאל עס זיין א דעמאגאג צו א בעל־צדקה, גאנץ עגאל. ווער די פערזאן זאל ניט זיין — הויכגעשטעלט, ערפאהרען, רייך. ערפילט מיט די בעסטע ווינשע. קיינער זאל ניט האנדלען אין זיין אייגענעם נאמען.

די אויפלעבונג פון אידישען פאלק דארף זיין די ארבייט נור פון דער מאסע פון אידישען פאלק, און ניט פון עטליכע שתדלנים און מליצי יושר.

אנדערש וועט מען זיך קיין זאך ניט דערשלאגען. און מיר וועלען פאקטיש בלייבען אין דערזעלבער לאגע, וואס איצט.

מיר דארפען גלייך ארגאניזירען א נאציאנאלען אידישען קאָ־מיטעט, א דערוויילינגע אידישע רעגירונג, וואס וועט מיט רעכט זיך קענען ווענדען צום גאנצען פאלק מיט דעם רוף: ש מ ע י ש ר א ל!

זי וועט פעראייניגען אלע כחות פון אידישען פאָלק, און ניט פון א וואסער עס איז איין פארטיי; זי וועט מאָביליזירען און וועט אויפפאָדערן צו ערפילען זיינע פליכטען יעדען אידען פון יעדער שטעלונג און פון יעדער מיינונג. און זי וועט אלעמען אונטערוואַרפען אן אונבעדינגטער דיסציפלין.

די מלוכות פון דריי אבמאַך האָבען ערקלערט, אז זיי קעמפ־פען פאר דער קולטור, פאר דער פרייהייט פון די קלענערע נאציא־נאליטעטען. זייער ווערטה פאר דעם אלגעמיין מענשליכען פראָ־גרעס איז פון דעם דריי־אָבמאַך אנערקענט. אויך די אידען זיינען אָנגערופען געוואָרען. די פעראינטערעסירטע רעגיערונגען נויטיגען זיך ניט אין אונזער אָנווייזונג, אז עס לוינט זיך פאר זיי, ארץ ישראל זאָל בעזעצט ווערן פון אזא קולטורעלען און אקטיווען פאָלק, ווי דאס אידישע. זיי האָבען דאָס אליין ערקלערט. און אונזער פראָדוצירענדע קראפט וועט פערצעהנפאכט ווערען, ווען מיר וועלען בעקומען פאָליטישע און נאציאנאלע אונאבהענגיגקייט. אונזער נאציאנאלער ווערטה — דער מאטעריעלער און מאָראלישער — איז אויסער יעדען צווייפעל. לויט דער צאָהל פון די קרבנות, וואָס מיר האָבען געבראכט אין דער איצטיגער מלחמה, און לויט דער צאָהל פון סאָלדאטען, וואָס מיר האָבען ארויסגעשטעלט אין פעלד, זיינען מיר פאקטיש די אליאירטע פון די אלי־אירטע. מעהר פון בעלגיען, סערביען און מאָנטענעגרא.

מיר דארפען זיך דערשלאָגען, אז אט דער פאקט זאָל עפענטליך אנערקענט ווערן. זיך דערשלאָגען אן אָפיציעלע אנער־קענונג פון א פאָרשטעהערשאפט פון אידישען פאָלק אום צו פערהאנדלען אין זיין נאָמען מיט די רעגיערונגען פון די בעטרעפענדע מלוכות, און אום אָפיציעל צו פערטרעטען די אינטערע־סען פון אידישען פאָלק אויף דעם פריעדען־קאָנגרעס.

און אין דיזען זין דארפען מיר אָרגאניזירען און אָנפיהרען א סיסטעמאטישע קאמפאניע אין דער אמעריקאנער און אייראָפע־אישער פרעסע. דאָס ציעל זאָל זיין — א אי־

ד י ש ע ר ש ט א א ט א י ן א ר ץ י ש ר א ל א ו ן א מ ע נ ש ל י ך ו ו י ר ד י ג ע ע ק ז י ס ט ע נ ץ אומעטום וואו די אידען לעבען אין גלות — אין רוסלאנד, רומעניען, דייטש־לאנד, א. ז. וו., אויף די יסודות פון בירגערליכער פ א ל י ט י ש ע ר א ו ן נ א צ י א נ א ל ע ר גלייכבערעכטיגונג.

די עפענטליכע מיינונג איז אומעטום פאר אונז, אויך די אמע־ריקאנישע, וואס איז פון א בעזונדערען אינטערעס פאר די קריעגס־פיהרענדע צדדים.

* * *

אין דער אידענשאפט זיינען דא אי בעסערע קרעפטען, אי גרעסערע אויטאריטעטען פון מיר, וועלכע וועלען עס קלערער און בעסער פון מיר אלץ דערקלערען און טהאן.

אבער טהאן מוז מען, און באלד, ווייל פיעל צייט איז שוין פערלארען געגאנגען, פיעל שאדען איז שוין אונז אנגעטהאן גע־ווארען א דאנק אונזער דעזארגאניזירטקייט.

איך וויים, אז ניט אלע אידען וועלען געהן מיט אונז. אברופען וועלען זיך נור די, וועמען עס שטיקט די שקלאפעריי און די פער־פאלוגונגען לאזען ניט עטעמען. נור די וואס ווילען לעבען און אר־בייטען פריי, ווי אידען, און נור אידען, וועלכע בעגרייפען, אז נור אויף אזא אופן קען מען בערעכטיגען די אייגענע עקזיסטענץ. לעבען און ארבייטען פאר דער גאנצער מענשהייט.

אבער נור אזעלכע וועלען דאס אידישע פאלק אויסלייזען פון דער פיין און דער שאנד פון קנעכטשאפט. אפילו יענע, וועמען „עס לעבט זיך היינט אויך גוט." וועלכע גיבען זיך אומזיסטע מיה „אויפ־צולעזען זיך צווישען די ניט אידען". און פון וועלכע די ניט אידען וואלטען אזוי וועלען אויסגעלייזט ווערען.

איך בין א סאציאליסט. און איך גיב זיך אב א קלארען חשבון, אז איך געה מיטהעלפען דער פערווירקליכונג פון ציוניזם, און ניט פון סאציאליזם. פון א קאפיטאליסטישען אידישען שטאאט, אין וועלכען דער גן־עדן אויף דער ערד וועט ניט אזוי גיך מקוים ווערן. אויך דארט וועלען ביי אונז זיין אי רייכע אי ארימע, אי לייד אי אונגערעכטיגקייט, אי גרויזאמקייטען.

אבער דאס אלץ וועט זיין אונזערעס, אידישעס. ווי ביי אלע אנדערע פעלקער.

פון אונזער כח און קענען, פון אונזער קאמפף וועט אָבהענגען די צוקונפט אונזערע. פון אונזער לאגע דאָרט אין ארץ ישראל וועט אָבהענגיג זיין די לאגע פון די געבליבענע, צוזייטע איבער דער גאַנצער וועלט.

און דאָס איז געגוג, וואָרים דאָס איז אַלץ.

אונזערע מוטערס, פרויען און שוועסטער, די טעכטער פון גרויסען אידישען פאָלק, זיינען מיט אונז. און זיי וועלען ערצי־הען אונזערע קינדער פאר שטאָלצע מענשען, וואָס וועלען ווערטה זיין אונזער ליידענספולע פערגאַנגענהייט. ווירדיג און פרוכטבאר וועלען מיר אלס פאָלק קענען לעבען און ארבייטען צוזאַמען מיט אנדערע פעלקער פאר דעם אַלגעמיין־מענשליכען פראָגרעס, אום צו דערגרייכען די אַלגעמיינע ציעלען פון אַלע פעלקער, פון דער גאַנצער וועלט.

עס וועט קומען א צייט ווען די ניט־זעהענדיגע וועלען דער־זעהן און די ניט־פערשטענדיגע וועלען פערשטעהן. און וועלען קו־מען צו אונז, און וועלען אונז זיין טייערע ברידער. ווייל זיי האָ־בען זיך אַנגעליטען פונקט אזוי פיל וויפיעל מיר. אבער איצט האָבען מיר א רעכט צו פאָדערן פון זיי: שטערט אונז ניט!

דער טראַגיזם פון דער לאגע אין וועלכער עס געפינט זיך דאָס אידישע פאָלק, די אויסערגעוועהנליכקייט פון דעם מאָמענט, וואָס מיר לעבען איצט איבער, וועט זיי אונטערזאָגען, אז איצט איז ניט די צייט פאר ויכוחים און שטרייטיגקייטען.

די גרויסע, נאָמענלאָזע, ליידענספולע מאַסע פון אידישען פאָלק נויטיגט זיך ניט אין מיינע ראיות. מיט פיעל האָבען פיעלע פון אונז געזינדיגט געגען איהר. איך פערזענליך בויג איין טיעף מיין קאָפּ פאר איהר, און טהו תשובה אויף מיינע זינד געגען איהר. זי וויים: „יעדער טאָג האָט זיין פּלאָג“, און זי וועט מוחל זיין. אָבער פאר די צווייפלענדע, זיך קווייגקלענדע פון אונזערע אוי־בערשטע שיכטען זאָל איך דיענען פאר א כאראַקטעריסטישען און בעלעהרענדען ביישפּיעל, פאר א זיכערען עדות, וואָס האָט אַלץ אויף זיין אייגענעם רוקען איבערגעטראָגען, וואָס האָט אלץ מיט זיין אייגענער נשמה אויסגעוועהטאָגט.

*   *

*

עס זינגען די איטאַליענער צו עהרע און צום אנדענקען פון די גאַריבאַלדיער, וואָס האָבען זיך געאָפּפערט פאַר איטאַליען'ס פרייהייט:

"Si scopron le tombe, si levano i morti"
„עס עפענען זיך קברים, די מתים ערוואַכען".

זיי זינגען און רייסען זיך צו נייע אָפּפער אויסצולייזען די ברידער, וואָס זיינען אין קנעכטשאַפט פערבליבען.

און מיר דאַרפען נאָך זיך אַליין אויסלייזען, און פון א קנעכטשאַפט וואָס איז נאָך שרעקליכער.

זעהט, אידען, הערט!

טויזענד־יעהריגע קברים אונזערע עפענען זיך. אונזערע שרעק־ליכע מתים געהען פון זיי אַרויס, מיט אויסגעריסענע גליעדער, מיט צופּליקטע לייבער, פערפּייניגטע, און בעפעהלען אונז:

— געהט! לייזט אויס אונז און אונזערע ליידען. רעטעט די עהרע און די פרייהייט פון אייך און פון אייערע קינדער.—די שרעק־ליכע, צופּליקטע, דורך יאהרטויזענדע געפּייניגטע מתים אונזערע זיינען מיט אונז. די לעבעדיגע וועלען ניט קאָנען בלייבען צוריק.

אין א גרויסער עפּאָכע האָבען מיר די עהרע און דאָס גליק צו לעבען — אין יאָהר 1915. לעגענדען וועלען בעשאַפען ווערען וועגען דעם גרויסען קאַמפּף פון די פעלקער. רוסען, פראַנצויזען, ענגלענדער, דייטשען, בעלגיער, סערביער און אפילו מאָנטענעגרינער. לעגענדען, מיט וועלכע עס וועלען זיך שפּייזען, אבות, צו וועלכע עס וועלען זיך שטרעקען, הונדערטער דורות.

ווען מיר אידען פון אונזער דור זאָלען איצט ניט ערפילען אונ־זער חוב צו אונזער פאָלק, וועט פלוך און שמאָך פאַלען אויף אונז און אויף אונזערע קינדער און אויף אונזערע קינדס־קינדער, אין דורי־דורות.

אָבער דאָס וועט ניט געשעהן. וואָרים גרויס זיינען די כחות פון אידישען פאָלק. און אָהן א מאָס די ליידען. און זיי וועלען איהם צווינגען ניט איינצולאָזען דעם איצטיגען געשיכטליכען מאָמענט. דעם איינציגען. צוליעב זיין אייגענער בעפרייאונג. און צוליעב זיין ווידערגעבורט. איצט אָדער קיין מאָל ניט!

Genova, 1915.